to save data, to use them repeatedly. However, there is also a dark side of this issue. It may be difficult for students to navigate through a flux of multifaceted information, especially for the first and the second-year students when preparing to practical classes as they have not been taught to prioritize and to define the scope of the information they really need within the scope of the curriculum. This article is to analyze the ways of students' adaptation to media and information technologies in the course of their university disciplines. This analysis was based on investigating the relevant reports of the conferences, reference literature, methodological guidelines as well as the experience of our department in delivering the course for the last period.

DOI 10.31718/2077-1096.20.3.241

УДК: 37.018.43+614.46+616.314+613.95

Лісецька І.С., Ковалишин А.Ю.

ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В УМОВАХ КАРАНТИНУ НА КАФЕДРІ ДИТЯЧОЇ СТОМАТОЛОГІЇ ІФНМУ

Івано-Франківський національний медичний університет

Людство стикнулось з раніше не відомою хворобою - COVID-19, яка змінила та внесла корективи в усталені механізми життя. Ці зміни стосуються і сфери освіти, в тому числі – медичної. У зв'язку з карантинном, який запровадили в Україні для запобігання поширенню COVID-19, закрили заклади освіти, студентів перевели на дистанційне навчання. Організувати якісне онлайн-навчання за короткий проміжок часу, заряджати мотивацією до навчання і бути готовим до технологічних проблем – ось не повний перелік проблем, що повстали перед викладачами. Однак, стрімкий злет інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій, онлайн-інструментів у життя суспільства останніми десятиріччями став підготовкою для вирішення завдань та проблем. Практичні заняття з дитячої терапевтичної стоматології проводяться в форматі он-лайн конференції в програмі Microsoft Teams (попередньо створюються Класи для кожної підгрупи та події в програмі – в календарі відповідно розкладу, запрошуються студенти). Microsoft Teams – центр для командної роботи в Office 365, який є більш спрощеним варіантом систем управління навчанням, проте дозволяє навчальній групі комунікувати та обмінюватися файлами. Програма зручна, тому що об'єднує все в спільному робочому середовищі, яке містить чат для обговорень, файлообмінник та корпоративні програми. Студенти проходять по кожній темі тестування в системі відповідно до календарно-тематичного плану, отримують результат, який викладач конвертує в бали, відповідно до критеріїв оцінювання. Під час он-лайн заняття викладач опитує тему, корегує відповідь, пояснює моменти, що були незрозумілі, використовуючи попередньо завантажені матеріали – презентації, відео, фото, рентгенограми та ортопантомограми, що допомагає засвоїти матеріал. Для майбутніх лікарів-стоматологів надзвичайно важливими є практична підготовка, робота з реальними пацієнтами, відпрацювання мануальних та комунікативних навичок, тому під час дистанційного викладання дитячої терапевтичної стоматології вирішуються ситуаційні задачі та розбираються алгоритми виконання практичних навичок з метою максимального наближення студентів до практики. Дистанційне навчання – це цілеспрямований процес взаємодії викладача та студента, що ґрунтується на використанні сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, які дозволяють здійснювати навчання на відстані, що актуально в умовах пандемії COVID-19.

Ключові слова: дистанційне навчання, медична освіта, викладач, студент, пандемія COVID-19.

Робота є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри дитячої стоматології „Сучасні підходи до збереження стоматологічного здоров'я у населення Прикарпаття”, номер держреєстрації 0115U001535 (2014-2020 рр.).

Вступ

Населення земної кулі цього року стикнулось з новим небезпечним ворогом, раніше не відомого людству вірусом SARS-CoV-2, який назавжди змінив та продовжує вносити корективи в усі без винятку усталені механізми життя. Ці зміни стосуються і сфери освіти, в тому числі – медичної. Пандемія коронавірусу COVID-19 та карантинні обмеження змусили майже всі країни переглянути освітні стратегії навчання. Згідно наказу МОН №406 від 16 березня 2020 року «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» та офіційного листа «1/9-176 від 25 березня 2020 року «Щодо особливостей організації освітнього процесу під час каран-

тину» заклади освіти зобов'язані функціонувати дистанційно. Усі заклади освіти, у тому числі й Івано-Франківський національний медичний університет (ІФНМУ), змушені були швидко, практично за один день, зреагувати на нові реалії, загрозу, що несе пандемія, та перевести викладання дисциплін у дистанційний режим, причому було і залишається важливим, щоб освітній процес тривав та був якісним і безпечним [2, 5].

Мета роботи

Розглянути особливості організації навчального процесу на кафедрі дитячої стоматології під час дистанційного навчання.

Теоретична частина

Характерною рисою останніх років є стрімкий розвиток сучасних Web-технологій, глобальних інформаційних мереж, сприяла виникненню нових підходів у викладанні у вищій школі, тому дистанційне навчання сьогодні не є новим навчальним явищем, однак є перспективною сферою розвитку освіти в умовах панування цифрових технологій, що забезпечили сучасну трансформацію класичних методів навчання. Дає можливість у разі потреби забезпечити неперервність освітнього процесу у випадках надзвичайних обставин, які об'єктивно унеможливають відвідування закладів освіти, завдяки використанню електронних підручників і часописів, мультимедійних презентацій, новітніх комп'ютерних програм контролю за поточним чи кінцевим рівнем знань студентів. Багато спеціалістів зі стратегічних проблем освіти дистанційну форму навчання називають «освітньою системою XXI сторіччя», і сьогодні на неї зроблено велику ставку. Дистанційна форма навчання відкриває можливості побудування різнопрофільних систем безперервного самонавчання та обміну інформацією для широкого кола користувачів, незважаючи на часові та просторові пояси, вік та соціальний статус, може адекватно реалізувати одну з потреб людини – право на освіту й отримання інформації [2, 4].

Однак важливою умовою даної форми навчання є розуміння того, що це не просто заняття по Інтернету, не просто відпочинок вдома, але й час здобування знань в домашніх умовах, це виклик не лише для студентів, а й для викладачів, час напруженої роботи для всіх учасників освітнього процесу, з чималим компонентом творчості в пошуку нових підходів та методів оволодіння спеціальністю. Організувати якісне онлайн-навчання за короткий проміжок часу, вміти користуватися електронними ресурсами, бути готовим до технологічних проблем, організувати певним спеціальним чином самостійну роботу студентів, забезпечити можливість її об'єктивного оцінювання, заряджати мотивацією до навчання – ось не повний перелік проблем, з яким стикнулися викладачі. Крім того, більшість з них не мали досвіду використання он-лайн інструментів, навичок дистанційного спілкування із студентами, відповідного методичного та технічного забезпечення віддаленого викладання своїх курсів, адже пара в Інтернеті відрізняється від пари в аудиторії. Однак, стрімкий злет інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій, он-лайн-інструментів у життя суспільства останніми десятиріччями став підготовкою для вирішення завдань та проблем, що постали сьогодні [3].

Використання технологій дистанційного навчання дозволяє: знизити витрати на проведення навчання, проводити навчання великої кількості людей, підвищити якість навчання за рахунок застосування сучасних засобів, об'ємних електронних бібліотек та інше, створити єдине

освітнє середовище (особливо актуально для корпоративного навчання). Важливо зауважити, що основною проблемою залишається можливість доступу до якісного інтернету, а отже, рівних умов для всіх учасників навчального процесу.

ІФНМУ користується сайтом «Хмарні сервіси Office 365», до якого мають доступ усі викладачі та студенти ВУЗу. Для збереження якості освіти та швидкого переходу на дистанційну форму навчання на початку карантину адміністрація та відділ інформаційно-аналітичного забезпечення ІФНМУ провели on-line вебінар для викладачів щодо використання додатку Teams. Практичні заняття та лекції з дитячої терапевтичної стоматології проводяться в форматі он-лайн конференції в програмі Microsoft Teams (попередньо створюються команди із типом «Клас», які відповідали академічним групам студентів та події в програмі – в календарі відповідно календарно-тематичного плану, запрошуються студенти). Microsoft Teams – центр для командної роботи в Office 365, який є більш спрощеним варіантом систем управління навчанням, проте дозволяє навчальній групі комунікувати та обмінюватися файлами. Програма зручна, тому що об'єднує все в спільному робочому середовищі, яке містить чат для обговорень, файлообмінник та корпоративні програми. Студенти проходять по кожній темі заняття тестові завдання в системі, які були розміщені на pmk.ifnmu.edu.ua чи tests.if.ua. Відділ інформаційно-аналітичного забезпечення ІФНМУ розробив Інструкцію по збору даних оцінювання студентів. Результат тестування викладач конвертує в бали, відповідно до критеріїв оцінювання. Розгляд теоретичних питань організовано за допомогою відеозв'язку. Під-час он-лайн заняття викладач опитує тему, корегує відповідь, пояснює моменти, що були незрозумілі, використовуючи попередньо завантажені матеріали – презентації, відео, фото, рентгенограми та ортопантомограми, що допомагає засвоїти матеріал.

Для майбутніх лікарів-стоматологів надзвичайно важливими є оволодіння практичними навичками, робота з реальними пацієнтами, відпрацювання мануальних та комунікативних навичок. Дистанційне навчання в повній мірі не може забезпечити засвоєння саме практичного аспекту дисципліни. Тому під час дистанційного викладання дитячої терапевтичної стоматології вирішуються ситуаційні задачі та алгоритми виконання практичних навичок, з метою максимального наближення студентів до практики. Викладач створює мультимедійну презентацію, яка складається із задач, до кожної задачі було тричотири запитання. Виводилася на екран одна задача для кожного студента, який мав тричотири хвилини, щоб вирішити задачу. Оцінка за заняття виставляється за вирішення тестових завдань, відповідей на запитання викладача, результати вирішення ситуаційних задач та теоретичне засвоєння практичних навичок.

Взаємодія студентів і викладача в системі дистанційного навчання відбувається обміном повідомлень в чаті Teams. У зв'язку із цим новою функцією викладача є пошук діалогових комунікацій, що підвищує мотивацію навчання, сприяють розвитку пізнавальних інтересів студентів з навчальної дисципліни. Час дистанційного навчання дає можливість для кожного викладача індивідуально розробити подачу матеріалу з дисципліни, постійний розвиток та вдосконалення власної педагогічної майстерності. Крім того, дистанційне навчання дає можливість студентам вчитися перебуваючи в будь-якому місці, оскільки комунікація викладача і студента відбувається виключно у віртуальному просторі, навчання стає можливим з будь-якого зручного місця. Дистанційне навчання також дає студентам можливість доступу до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дозволяє знаходити зовсім інші можливості для творчості та опанування професійних навичок.

Крім того, широкий доступ студентів до освітніх ресурсів, не обмежені часом та відстанню можливості працювати з електронними варіантами програмно-методичного забезпечення з дисципліни формують відповідний рівень діалогу «викладач-студент». Тому новою функцією викладача є пошук діалогових комунікацій, що підвищують мотивацію навчання, сприяють розвитку пізнавальних інтересів студентів з навчальної дисципліни [1].

Висновки

Дистанційне навчання – це цілеспрямований процес взаємодії викладача та студента – сто-

матолога, що ґрунтується на використанні сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, які дозволяють успішно здійснювати навчання на відстані, що актуально в умовах пандемії COVID-19. Тому дуже актуальним залишається необхідність ефективної організації дистанційного навчання, набуття нових навичок та вмінь у побудові онлайн-навчання. Система дистанційної освіти може і повинна зайняти своє місце в системі освіти, оскільки при грамотній її організації вона може забезпечити якісну освіту, що відповідає вимогам сучасного суспільства сьогодні.

Література

1. Burmas NI, Boiko LA Sistema distancijnoi formi navchannia na kafedri zagalnoi himii [The system of distance learning at the Department of General Chemistry]. *Medichna osvita*. 2019;2:15-8. (Ukrainian).
2. Virstyk NG, Orinchak MA, Chovganyk OS ta in. Distancijne navchannia z discipline vnutrishnia medicina dly studentiv-medikiv v umovach pandemii COVID-19 [Distance learning in the discipline of internal medicine for medical students in a pandemic COVID-19]. In: Virstyk NG, editor. Aktual'ny pitannya pidvishennia jakosti osvitnogo procesu [Current issues of improving the quality of the educational process]: materialy naukovy-metodichnoi konferencii z miznarodnoj uchasty Ivano-Frankivsk, 18 veresnia 2020 r.; p. 6. (Ukrainian).
3. Galii LV, Shulga LI, Ykushenko VA ta in. Vprovadzenny distancijnoi formi navchannia v sistemu pisl'adipimnoi osviti: problemni pitannya s'ogodennia [Introduction of distance learning in the system of postgraduate education: problematic issues of today]. *Problemi bezperervnoi medichnoi osviti ta nauki*. 2019;3(35):14-20. (Ukrainian).
4. Goncharova NG, Kirsanova OV, Svetlic'kii AO Realizacia modelei distancijnogo navchannia u vishih medichnih navchal'nych zakladah [Implementation of distance learning models in higher medical educational institutions]. *Aktual'ni voprosi farmaceuticheskoi i medicinskoj nauki i praktiki*. 2014;1(14):93-6. (Ukrainian).
5. Kush OG, Omel'janchik VM, Bessarab GI distancijne navchannia v sistemi medichnoi osviti (pershii dosvid kafedri normal'noi fiziologii ZDMU) [Distance learning in the system of medical education (the first experience of the Department of Normal Physiology of ZDMU)]. *Medichna osvita*. 2017;4:85-9. (Ukrainian).

Реферат

ВНЕДРЕНИЕ ДИСТАНЦИОННОЙ ФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ В УСЛОВИЯХ КАРАНТИНА НА КАФЕДРЕ ДЕТСКОЙ СТОМАТОЛОГИИ ИФНМУ Лисецкая И.С., Ковалишин А.Ю.

Ключевые слова: дистанционное обучение, медицинское образование, преподаватель, студент, пандемия COVID-19.

Человечество столкнулась с ранее неизвестной болезнью - COVID-19, которая изменила и внесла коррективы в устоявшиеся механизмы жизни. Эти изменения касаются и сферы образования, в том числе - медицинской. В связи с карантином, который ввели в Украине для предотвращения распространения COVID-19 закрыли учебные заведения, студентов перевели на дистанционный режим обучения. Организовать качественное онлайн-обучение за короткий промежуток времени, зарядить мотивацией к обучению и быть готовым к технологическим проблемам - вот неполный перечень проблем, с которым столкнулись преподаватели. Однако, стремительный взлет интеграции информационно-коммуникационных технологий, онлайн-инструментов в жизни общества в последние десятилетия был подготовкой для решения задач и проблем. Практические занятия по детской терапевтической стоматологии проводятся в формате он-лайн конференции в программе Microsoft Teams (предварительно создаются группы для каждой подгруппы и события в программе - в календаре соответствии расписания, приглашаются студенты). Microsoft Teams - центр для командной работы в Office 365, который является более упрощенным вариантом систем управления обучением, однако позволяет учебной группе коммуницировать и обмениваться файлами. Программа удобна, так как объединяет все в общем рабочем среде, содержащей чат для обсуждений, файлообменник и корпоративные программы. Студенты проходят по каждой теме тестирования в системе в соответствии календарно-тематическому плану, получают результат, преподаватель конвертирует в баллы согласно критериям оценивания. Во время он-лайн занятия преподаватель опрашивает тему, корректирует ответ, объясняет моменты, которые были непонятны, используя предварительно загруженные материалы - презентации, видео, фото, рентгенограммы и ортопантомограммы, что помогает усвоить материал. Для будущих стоматологов чрезвычайно важны практическая подготовка, работа с реальными пациентами, отработка мануальных и коммуникативных навыков, поэтому во время дистанционного препода-

вания детской терапевтической стоматологии решаются ситуационные задачи и алгоритмы выполнения практических навыков, с целью максимального приближения студентов к практике. Дистанционное обучение - это целенаправленный процесс взаимодействия преподавателя и студента, основанный на использовании современных информационных и телекоммуникационных технологий, позволяющих осуществлять обучение на расстоянии, что актуально в условиях пандемии COVID-19.

Summary

IMPLEMENTATION OF DISTANCE TRAINING IN QUARANTINE AT THE DEPARTMENT OF PAEDIATRIC DENTISTRY OF IVANO FRANKIVSK NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY

Lisetskaya I.S., Kovalishin A.Yu.

Key words: distance learning, medical education, teacher, student, COVID-19 pandemic.

Mankind has encountered a previously unknown disease, COVID-19, which has changed and caused a major disruption in nearly all spheres of human life. The COVID pandemic has had a tremendous impact on education, and medical education in particular. In quarantine conditions, distance learning was the only possible option to continue the professional medical training. The educators and education authorities faced a number of issues to be solved immediately including the organization of the course content and delivery for online synchronous and asynchronous format, the improvement of computer operating skills, the stimulation of students' independent cognitive activity, creativity, nurtures self-awareness, independence and responsibility, etc. Ever-increasing amount of information, rapid progression of communication technologies and online tool applications in recent decades has created a strong ground for overcoming challenges caused by the pandemic. Practical classes on paediatric therapeutic dentistry were conducted in the format of an online conference via the Microsoft Teams program (groups, course schedule were created in advance). Microsoft Teams is a team centre of Office 365 that is a simplified version of learning management systems, but allows the learning team to communicate and share files. The program is convenient as it enables to create conventional work environment, including chat for discussion, file sharing and corporate programs. Students are supplied with instructional materials, guidelines; there has been elaborated the system of the tests for the themes of the discipline to check up students' knowledge; educators give prompt feedback and grade student's work. During the online lesson, educators discuss the main issues of a theme, explain the unclear or disputable points, using pre-loaded materials as presentations, videos, photos, radiographs and orthopantomograms that helps to facilitate the material comprehension. Practical training, which includes dealing with patients, improving manual and communication skills, is among the top priorities for dental students. To solve this problem associated with the remote learning, the department staff elaborated situational tasks and algorithms for performing practical skills. Distance learning can be and must be organized as a purposeful process of interaction between educators and students based on applying the latest information and technologies, adequate control and guidance that allows medical educational settings not to stop fostering future healthcare professionals in the pandemic period.